

**ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2022
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ**

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Θέμα Α

A.1

Θεματικό κέντρο: Η σημασία της ιστορικής γνώσης

Λόγοι που καθιστούν την ιστορική γνώση σημαντική:

- Συνδέεται άμεσα με το παρόν.
- Επιδρά στα πολιτιστικά χαρακτηριστικά των κοινωνιών
- Διαμορφώνει τους κοινωνικούς κανόνες – νόρμες – συμβάσεις.
- Αλληλεπιδρά στο παρόν και στο μέλλον.
- Αναδεικνύεται μέσω του παρελθόντος η αξία, η σημασία των δρώντων προσώπων – πρωταγωνιστών.
- Συμβάλλει στην κατανόηση του παρόντος και στη συγκρότηση της συλλογικής ταυτότητας.
- Λειτουργεί ως μέσο αποφυγής – επανάληψης λαθών.

Μονάδες 15

Θέμα Β

B.1

α) Λανθασμένο

β) Λανθασμένο

γ) Σωστό

δ) Σωστό

ε) Σωστό

B2. α. Ο τίτλος του κειμένου 1 «Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;» είναι ερωτηματικός και ρηματικός. Πρόκειται για έναν δηλωτικό του περιεχομένου τίτλο, δεδομένου ότι το κείμενο του Ραϋμόνδου Αλβανού στο σύνολό του αναδεικνύει τη σημασία της ιστορικής γνώσης και η λειτουργία της γλώσσας είναι κυριολεκτική.

- Με τη χρήση του **ερωτήματος** ο συγγραφέας επιδιώκει να **προσελκύσει** την προσοχή και το ενδιαφέρον του αναγνώστη, προκειμένου να το διαβάσει. Επιδίωξή του είναι να τον **προβληματίσει** σχετικά με τη χρησιμότητα της ιστορικής γνώσης.
- Με τη χρήση του **α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου**, σε **υποτακτική**, μάλιστα, έγκλιση και χρόνο **ενεστώτα** («να μαθαίνουμε») προσδίδει στον τίτλο καθολικότητα και διαχρονικότητα και καθιστά το ύφος του προτρεπτικό.

Μονάδες 10

β. Στο τέλος της πρώτης παραγράφου του κειμένου 1 ο συγγραφέας επιλέγει να χρησιμοποιήσει ευθύ λόγο, παραθέτοντας αυτούσια τα λόγια των φοιτητών του «Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον».

Με αυτόν τον τρόπο καταφέρνει να **προσελκύσει το ενδιαφέρον** του αναγνώστη σχετικά με τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τα παιδιά το μάθημα της ιστορίας, καθιστά το περιεχόμενο του κειμένου **πιο κατανοητό, βιωματικό** καθώς και **σπάει τη μονοτονία** του λόγου. Ο τόνος γίνεται διαλογικός, ενώ το ύφος καθίσταται περισσότερο **οικείο, ζωντανό, άμεσο και παραστατικό**.

Μονάδες 5

B3.

Συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας: «ένα δωρεάν μεταφορικό μέσο, από βαθύ πατριωτισμό». Προσδίδει στο κείμενο συναισθηματικές αποχρώσεις, ζωντάνια και παραστατικότητα, ενώ προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Προσωποποίηση: «τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου, οι απώλειες έχουν τα γενέθλιά τους. Διεγείρεται συναισθηματικά ο αναγνώστης, προσελκύεται η προσοχή και το ενδιαφέρον του. Παράλληλα, εξασφαλίζεται το γλαφυρό και παραστατικό ύφος στο κείμενο και δίνεται έμφαση στον ρόλο της επετείου αλλά και στη λειτουργία των απωλειών.

Ασύνδετο σχήμα: «Τιμά τους ήρωες ... στον κάθε αγνοούμενο, και ιδού ... η παλιά φωτογραφία σου. Εξασφαλίζει γοργό ρυθμό στο κείμενο, πυκνώνει το λόγο και καθιστά το ύφος ζωντανό και παραστατικό, διεγείρει συναισθηματικά τον αναγνώστη, ο οποίος υποσυνείδητα καλεί στη μνήμη του τους δικούς του επετειακούς εορτασμούς.

Μονάδες 15

Θέμα Γ

Γ.

Το κείμενο επικεντρώνεται σε μια οικογενειακή ιστορία, συνδέεται άμεσα με τη θέση που κατέχει ένα αντικείμενο μέσα σε μια οικογένεια, το οποίο περνά από γενιά σε γενιά.

Το ταγάρι αντιπροσωπεύει (συμβολική λειτουργία):

- Συναισθηματικούς δεσμούς με το οικογενειακό παρελθόν (φορέας νοσταλγικών συναισθημάτων)
- Μνήμες που μεταλαμπαδεύονται από γενιά σε γενιά
- Εξέλιξη και αλλαγές της κοινωνίας που αποτυπώνονται μέσα σε μια οικογένεια
- Πολυχρηστικότητα ενός αντικειμένου στην πάροδο του χρόνου
- Στοιχεία παράδοσης και λαϊκού πολιτισμού

Κειμενικοί δείκτες που τεκμηριώνουν την παραπάνω θέση:

- **Πρωτοπρόσωπη αφήγηση** («...θα σας πω...», «...της μαμάς μου...», «...μου λέει...», «Η γιαγιά μου...»): φανερώνεται η ανάγκη της αφηγήτριας να μοιραστεί συναισθήματα και να εξομολογηθεί μια προσωπική οικογενειακή ιστορία που σχετίζεται με την ενοποιητική δύναμη ενός αντικειμένου.
- **Αναδρομική αφήγηση** («Στα φοιτητικά...επίσης.», «Το είχε φτιάξει...προίκα της», «Μου διηγήθηκε...λυχναριού.»): αναδεικνύεται η αξία του αντικειμένου. Η ιστορία του νικά το χρόνο και όχι μόνο αντέχει τις κοινωνικές μεταβολές αλλά και εμπλουτίζεται από το πλήθος των αναμνήσεων και των συναισθημάτων με τα οποία συνδέεται.
- **Περιγραφή – εικόνες** («Ήταν βαμμένο...σχέδια», «Μου διηγήθηκε...του λυχναριού.»): γίνεται εμφανής η πολυχρηστικότητα, η αντοχή του αντικειμένου στο χρόνο, η διαχρονικότητά του, η ομορφιά και η μοναδικότητά του.

- **Μικροπερίοδος-ελλειπτικός λόγος / κυριαρχία παρατακτικής σύνδεσης** («Η γιαγιά μου...Η γιαγιά.», 2η παράγραφος): δηλώνεται η συγκινησιακή φόρτιση της αφηγήτριας σε σχέση με την αντιμετώπιση του αντικειμένου από την οικογένειά της.
- **Ευθύς λόγος** («Πράγματα για μια ζωή»): αποκαλύπτεται ότι η αξία του ταγαριού έγκειται στη συναισθηματική και όχι στην υλική –χρηστική του υπόσταση. Αποδίδει την αυτούσια μεταφορά λόγων της γιαγιάς, η οποία αποτελεί τον πρώτο συνδετικό κρίκο αυτού του κύκλου και το πιο συναισθηματικά φορτισμένο πρόσωπο αυτής της μικρής αφήγησης.
- **Ρητορικό ερώτημα** («Δεν ξέρω τι μπορεί να της θύμιζε»): αφήνεται μια αίσθηση μυστηρίου που συνδέεται με το παρελθόν του αντικειμένου και της οικογένειας.
- **Απλό/καθημερινό λεξιλόγιο** («ταγάρι», «κασέλα», «χωριό», «Πράγματα»): είναι συνυφασμένο με το θέμα του κειμένου, το βασικό σύμβολό του και κατ' επέκταση με τον απλό και λιτό τρόπο ζωής του παρελθόντος.
- **Αντίθεση** (παρόν-παρελθόν, στάση μητέρας-στάση γιαγιάς): το ταγάρι δημιουργήθηκε ως κάτι πολύτιμο – κομμάτι προίκας για τη γιαγιά, αξιοποιήθηκε ως κομμάτι μόδας στα φοιτητικά χρόνια της μητέρας και βρέθηκε «καταχωνιασμένο» σε ένα μπαούλο από την εγγονή.

Προσωπική τοποθέτηση μαθητή:

- **Θα κρατούσα** το ταγάρι αναγνωρίζοντας την αξία που έχει για την οικογένεια (συγκίνηση γιαγιάς) καθώς έχει περάσει από τρεις γενιές και άνθρωποι σημαντικοί για εμένα έχουν συνδεθεί συναισθηματικά μαζί του. Βέβαια, γίνεται φανερό πως στο παρόν το ταγάρι δε μπορεί να έχει κάποια χρηστική αξία.
- **Δε θα κρατούσα** το ταγάρι γιατί δε λειτουργώ ως αποθησαυριστής παλιών αντικειμένων και το συγκεκριμένο αντικείμενο δεν ανταποκρίνεται στις αισθητικές μου επιλογές. Επειδή όμως αντιλαμβάνομαι τη συναισθηματική αξία που έχει για τη γιαγιά και τη σύνδεσή του με το οικογενειακό παρελθόν θα το παρέδιδα σ' εκείνη.

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ.1

Κειμενικό είδος: άρθρο στη σχολική ιστοσελίδα

Ύφος: επίσημο

Ρηματικά πρόσωπα: κυριαρχούν το γ' ενικό – πληθυντικό αλλά και το α' πληθυντικό.

Τρόποι πειθούς: λογική αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί και το συναίσθημα

Τίτλος: «Ζωντανή ιστορία»

Πρόλογος: υποχρεωτική αναφορά στα άρθρα που μελετήσατε. Επιβάλλεται να καταγραφούν τα δύο ζητούμενα.

Α' ερώτημα: η αξία της ιστορικής γνώσης

Στοιχεία από τα κείμενα:

- Η γλώσσα με την οποία εκφραζόμαστε προέρχεται από το ιστορικό παρελθόν.
- Το ίδιο ισχύει με τις πεποιθήσεις, τις αξίες, τις γνώσεις, τους κανόνες.
- Ο δικός μας τρόπος ζωής και οι πράξεις μας επιδρούν στις μελλοντικές γενιές.
- Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος.
- Η ιστορία απαραίτητη για να κατανοήσουμε τον πολιτισμό μας.
- Μαθαίνουμε ιστορία για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους και τι όχι.
- Μαθαίνουμε ιστορία για να καταλάβουμε ποιοί είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε.
- Η μνήμη είναι το δεύτερο «εγώ» μας.
- Η επέτειος είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν.

Β' ερώτημα: βιωματικοί τρόποι που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον για το ιστορικό παρελθόν.

- Επισκέψεις σε μουσεία -αρχαιολογικούς χώρους, ξενάγηση από επαγγελματίες αρχαιολόγους.
- Ψηφιακή αναπαράσταση του παρελθόντος, διαδραστικές δραστηριότητες με θέμα την ιστορία.
- Ανάγνωση βιβλίων – περιοδικών με συνειδητή επιλογή από τη μεριά των μαθητών και όχι καταναγκαστική υποχρέωση.

- Παρακολούθηση ντοκιμαντέρ, συνεντεύξεων, βιωματικών καταθέσεων από ανθρώπους από κοντά κοσμοϊστορικής σημασίας γεγονότα.
- Συμμετοχή σε εκδηλώσεις ιστορικού ενδιαφέροντος, όπως οι σχολικοί εορτασμοί και οι σχολικές παραστάσεις.
- Εκπόνηση συνεργατικών εργασιών με βάση την ιστορία.
- Ανάδειξη της τοπικής ιστορίας σε συνεργασία με φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Συμμετοχή σε ιστορικούς ομίλους και σε ρητορικούς αγώνες με πρωταγωνιστές ιστορικά πρόσωπα.

Επίλογος: Επισήμανση της αξίας της ιστορικής μνήμης και εκπαίδευσης στην οργάνωση του παρελθόντος αλλά και στη δόμηση της προσωπικότητας του κάθε ατόμου, ιδιαίτερα των νέων.